



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Sect. 1. Quomodò vis, metus, ignorantia, & Concupiscentia causent
Involuntarium?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81950](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81950)

non est ut jurisdictio antecedar, sed sufficit, si præsumatur recte consensus illius, qui jurisdictionem concedere poterat; dummodo lege positiva hic operandi modus non fuerit prohibitus, nam in eo casu, de quo loquimur,

illa præsumptio excusaret à malitia, quæ in ejusmodi actu poterat intervenire: ex quo assertio nostra potius roboratur.

Vide à n. 203.

DISPUTATIO VII.

DE VOLUNTARIO MIXTO.

215. **V**oluntarium mixtum dicitur illud objectum, circa quod tendit voluntas cum volitione simul, & nolitione, ita ut si nolitio sit efficax, & volitio inefficax, dicatur simpliciter involuntarium, & secundum quid voluntarium. Si verò volitio, à qua objectum procedit, sit efficax, nolitio verò inefficax, erit simpliciter voluntarium, & involuntarium secundum quid, juxta dicta n. 31. & 36. Causæ, ex quibus objectum simpliciter voluntarium, solet esse secundum quid involuntarium, quatuor communiter assignantur: nempe vis, metus, concupiscentia, & ignorantia, ex dictis num. 46. Ibiq; etiam num. 47. notavimus, posse etiam ex iis causis procedere purum voluntarium; nec teneri voluntatem nolitionem elicere, qua fiat voluntarium mixtum; quando nimirum voluntas operatur juxta conformitatem cum illis motivis, & non juxta deformitatem: sic ex motivo metus in casu appposito eo num. 47. operatur ægtotus omnino voluntariè: sic etiam ex concupiscentia operatur omnino voluntariè ille, qui nullum contrarium actum elicit illi motivo; quod idem est de vi exteriori adveniente, & ignorantia, si juxta conformitatem cum illis motivis aliquis pure operetur. Cæterum, quia communiter solent admisceri actus contrarii sive deliberati, sive indeliberati, atque à communiter contingebat habere soleant originem plura proloquia, exinde apud Theologos dici solet, metum, vim, ignorantiam, & concupiscentiam causare involuntarium saltem secundum quid. Verum, ut hæc omnia clariora fiant, sit

SECTIO I.

Quomodo vis, metus, ignorantia, & concupiscentia causent involuntarium?

216. **A**ssero 1. cum communi sententia: actiones liberæ ex allatis motivis voluntariè factæ aliquando sunt secundum quid involuntariæ ex perfectione: aliquando verò ex imperfectione cognitionis: quo in sensu causant voluntarium mixtum. Prob. 1. Sæpè voluntas timet, & renuit actionem aliquam liberam elicere, quia non repræsentatur in objecto tanta bonitas, quæ in illius amplexione rationem timendi, atque fugiendi non relinquat, ut experientia constat: aliquando verò cognitio ita perfecta est, ut cognoscatur objectum concu-

piscibile, reverà esse magnum malum, ex quo voluntas licet inefficaciter, illud refugit, at homo ex sua fragilitate, & passione objectum illud amplectitur: sed in eo stat, quod illa motiva causent voluntarium secundum quid, sive voluntarium mixtum, aliquando ex perfectione, aliquando verò ex imperfectione cognitionis; ergo &c.

217. Prob. 2. Voluntas ex eo tendit involuntariè in objectum, sive ex eo objectum est involuntarium secundum quid, quia objectum ipsi repræsentatur malum: atqui, quod repræsentatur malum, provenit aliquando ex imperfectione cognitionis, ut contingere solet, quando committit peccatum: aliquando verò provenit ex perfectione cognitionis, ut contingit, quando cognoscendò rectè rem delectabilem non prohibitam. quæ ex se voluntatem allucit, & ad aliquem affectum inducit; voluntas verò ex amore mortificationis eam libere respuit; quod suo modo contingit, quando objectum est simpliciter involuntarium, & secundum quid voluntarium, atque cum actu opposito constituit voluntarium; ergo ex iis motivis voluntarium mixtum aliquando habetur ex perfectione, & aliquando ex imperfectione cognitionis.

218. Asser. 2. Quando voluntas operatur simpliciter juxta ea motiva, & contra illa secundum quid, non æquè se habet ad causandum voluntarium. Prob. 1. Concupiscentiæ motivum per se, sive immediatè, & ratione sui tendit ad bonum propositum ut bonum, causatque effectum suavem, & dulcem, ut experientia constat: metus verò sæpè sæpius proponit objectum ut magnum malum, quod efficaciter amplecti solet voluntas, vel ad majus malum vitandū, vel ad rectè honesteq; operandum; ideoq; non causat effectum adeo suavem, ac concupiscentia: quod etiam sæpè contingit in motivis ignorantia, & coactionis; atqui ex eo, quod voluntas ita diversè operetur ex illis motivis, non æquè se habet ad causandum voluntarium; ergo &c. Prob. min. Objectum concupiscentiæ, eo quod ita proponatur, non solum apparet ut bonum, sed etiam ut delectabile, quo non ita ex necessitate apparent alia motiva, quæ sæpè sæpius apparent valde ardua, eaque de causa voluntas non propter delectabilitatem, sed pure ad fugiendum majus malum, vel ad se conformandum cum divina lege complectitur illa: sed in hoc stat, quod non æquè causent voluntarium; ergo &c.

Prob. 2.

Prob. 2. Major resistētia requiritur in voluntate ad repellenda, & contemnenda motiva concupiscentiæ, quàm ad depellenda motiva conducentia ad metum, vim, atque ignorantiam: ista enim ex se retrahunt frequentissimè: illud verò ex se attrahit: sed motiva, quæ retrahunt, & motivum, quod attrahit, diversimodè concurrunt ad causandum voluntarium, ut ex ipsis terminis patet; ergo &c. Conf. Motivum concupiscentiæ sæpe solet augere voluntarium quoad inclinationem voluntatis, licet illud minuat quoad rationem liberi in ordine ad depellendum suum objectum, non minùs, quàm motiva, quæ præferunt vis, metus, & ignorantia, soleant diminuire voluntarium simul, & liberum: sed exinde non æquè se habent ad causandum voluntarium; ergo &c. Ex dictis

220. Fit 1. Actiones ex metu factas contra legem non excusare à peccato, cum liberè sunt, etsi peccatum quandoque diminuunt, propter diminutionem libertatis. Quapropter contractus ex metu gravi celebrati non sunt invalidi jure naturæ; non enim requiritur jure naturæ major libertas ad verè contrahendum, quàm ad lethaliter peccandum: sed in actionibus, quæ fiunt ex metu, reperitur sufficiens libertas ad lethaliter peccandum: ut patet in illo, qui ex metu gravissimi mali odeb haberet Deum: vel restem falsitatis appellaret: vel turpiter cum aliena communicaret: vel ob timorem tyranni negaret fidem, & sic de millenis aliis; ergo etiam sufficiet jure naturæ ad contrahendum. Ita communiter DD. in Tract. de Contractibus.

221. Cæterum jure positivo, plures contractus facti ex timore gravi injustè incusso, sunt ipso facto irriti. Sic contractus matrimonii factus ex metu gravi injustè incusso ad ipsius celebrationem irritatur ipso facto jure positivo, Capit. *vehemens causa cū locum*, & Capit. *consultationum de sponsalibus*: & Capit. *nuptiis*, & Capit. *liberum* 31. quæst. 2. & Textu in Capit. *significari* de eo, qui duxit in matrimonium. Pariter irritatur ipso facto votum solemne (idem aliqui extendunt ad votum simplex) ut deciditur Capit. *Perlatum* eodem titulo, Capit. *cum locum* de Sponsalibus. Can. *Notificatio* 35. quæst. 5. & quidem, ut notavit Card. Sfortia, oportuit, ut contractus illi facti ex metu gravi injustè incusso, sint irriti ipso facto: nam si à principio essent validi, non possent matrimonium, aut religiosa professio, postea irritari; utque exinde cogeretur injuriam passus stare contractui per injuriam extorto.

222. Alii verò sunt contractus, qui nō sunt ipso facto irriti, sed irritandi, & rescindendi, ut constat ex tit. de iis, quæ metus causā fiunt: ex pluribus capitib⁹ Utriusq; Jur. Ex allata doctrina explicandus est Textus in Capit. *cum locum* de Sponsalibus, ubi dicitur, matrimonium metu factum esse nullum; quia non habet locum consensus, ubi metus, vel actio intercedit: etenim, ut patet ex dictis, non potest esse sensus, quod nul-

lus consensus ex se, & jure naturæ sufficiens ad contractum, non habeat locum in casu metus; sed sensus est; non habere locum consensus, ita firmum, & ratum, ut non possint ab ipso consentiente pro libito suo non revocari, vel quod revocari non debeat, juxta superius dicta, ne pariat obligationem perpetuam, & ab ipso consentiente irrevocabilem. Ratio est, quia talis consentiens dignus est, qui in primum statum restituatur, ut possit injuriam repellere, qui ex metu injustè incusso coactus est ad consentiendum. Proinde, quando in capit. *maiores* §. Item quær. de Baptismo dicitur: is, qui terroribus, atque suppliciis violenter trahitur ad Baptismum tanquam conditionaliter volens, licet absolute non velit, cogendus est ad observantiam fidei Christianæ. Per illa verba licet absolute non velit, non significatur ipsum nolle absolute Baptismum, sed nolle illas circumstantias voluntiæ, quibus positus absolute vult Baptismum; ideoque justè obligatur ad observantiam legis Christianæ, qui autem conditionaliter vult, idem posita ea conditione vult absolute. Pariter, quando Aristotel. 3. Eth. c. 1. ait: Nemo enim spontè absolute suā abdicat, sed ob salutem tuam suam, tum aliorum, solum significat nullum velle veram projectionem, quin aliqua bonitas in illa ipsi proponatur, quod verum est.

Fit 2. Circa motivum concupiscentiæ facile posse conciliari ex doctrina nostra superius allata testimonia D. Thomæ quoad speciem opposita: ait enim 1. 2. quæst. 6. art. 6. in corp. concupiscentiam non causare involuntarium, sed magis facere aliquid voluntarium. Et q. 77. art. 6. in corp. docet, passionem minuire peccatum, in quantum minuit voluntarium. Hæc enim testimonia juxta nostram sententiam facile conciliantur, dicendo concupiscentiam facere opus magis voluntarium quoad intensionem actus, ejusque inclinationem in objectum. Passionem verò non minuire ejusmodi voluntarium, sed minuire voluntarium quoad libertatem. Quia ratione actus est minùs imputabilis voluntati, & magis imputabilis principiis impellentibus, exindeque peccatum reverà minuit. Eodem sensu potest minui voluntarium in actibus virtutis ratione habituum adquirentium inclinationem ad bonum, quin exinde homo patitur detrimentum: quia eadem diminutio ex alio titulo proximopere compensatur. 1. Quia actus & cilius, & frequentius fit. 2. Quia est liber non solum in se, sed etiam in causa. 3. Quia fieri solet cum majori intensione. 4. Quia voluntas prævenit eo habitu, si adveniat concupiscentia æquè inclinans ad oppositum, habet jam, unde concupiscentiæ resistat, quod quidem principium resistens non haberet, si caret eo habitu.

Fit 3. Circa motivum ignorantie delictum esse doctrinam ex ea, quam hucusque dedimus. Ratio est, quia si ignorantia sit involuntaria, non potest esse sensus, quod nul-

cibilis, nequaquam potest causare voluntarium, aut involuntarium quoad circumstantiam invincibiliter ignoram. Si verò sit vincibilis, vel versatur, quoad præsens attinet, circa motivum metus, aut violentiæ, aut concupiscentiæ. Quomodoque res se habeat, dicendum est, quod supra diximus, speciatim agendum de ignorantia, atque de illis motivis. Reliqua verò, quæ ad ignorantiam peculiariter pertinent, latè dedimus à n. 71.

215. Fit 4. Circa motivum violentiæ, vim non impedire voluntarietatem actus interni, qui elicitur; cum voluntas non possit vellet obiectum, atque illud per volitionem suam inducere, quin sit illi voluntarium. Quæ est ratio, propter quam docent communiter Theologi, non posse Deum inferre violentiâ voluntati, saltem simpliciter quantum ad actum, qui elicitur. An verò possit Deus inferre voluntati violentiam in privatione actus, quæstio est hinc inde exagitata. Negant plures Thomistæ cum Goner: affirmant & quidem rectius alii cum Contenson, pluresque nostri cum Exim. Doctore. Ratio sententiæ negantis est, quia voluntas, & quævis alia creatura habet naturalem propensionem, & exigentiam, ut potius obediat Deo, quam ut habeat terminum, quem naturaliter exigit, quando est determinata in actu primo ex parte rerum creaturarum ad suum actum; ac proinde, licet voluntas in eo casu naturaliter exigit actum, exigit magis carere actu, si Deus velit illam eo actu carere, quandoquidem hæc inclinatio, & exigentia naturalis ad obediendum Deo, est in voluntate, & quævis alia creatura, præcipua illius inclinatio; proindeque nunquam potest creatura à Deo violentiam pati: quantumvis Deus de creatura, & in creatura faciat, quidquid voluerit. Nihilominus pro majori claritate, & resolutione huius dubii

216. Affero 3. cū secunda sententia. Deus potest inferre violentiâ voluntati in privatione sui actus. Prob. 1. Conclusio destruendū præcipuū adversariorum fundamentum. Quando voluntas est determinata in actu primo ex parte rerum creaturarum ad suum actum, naturaliter actum exigit: ad eum planè modum, quo materia prima instructa dispositionibus ad formam ignis, exigit naturaliter formam ignis: atqui Deus in eo casu inferret violentiam materiæ primæ, si illam privaret formâ ignis; ergo in nostro casu inferret violentiam voluntati, si privaret illam suo actu. Prob. min. neq; in voluntate, neq; in quævis alia creatura datur naturalis exigentia ad obediendum Deo contra naturalem voluntatis, aut creaturæ inclinationem, sed solum datur capacitas obediencialis, ut Deus illam impediat contra naturalem propensionem ipsius; capacitas autem obediencialis nequaquam est exigentia; aliter homo habens capacitem obediencialem ad visionem beatificam, haberet naturalem exigentiam ad illam; atq; humanitas Christi habens capacitem obediencialem ad unionem hypostaticam, haberet exigentiam ad illam, quæ planè forent absurda; ergo &c.

R. P. Gormaz Theolog. Tom. I.

Prob. 2. ex D. Thomâ quæst. 6. de Potentia art. 2. ad 3. ubi hæc habet: Circa ea, quæ Deus miraculosè facit, talis solet adhiberi distinctio, quòd quædam dicuntur fieri supra naturam, quædam contra naturam, quædam præter naturam. Contra naturam esse dicitur, quando in natura remanet contraria dispositio ad effectum, quem Deus facit: sicut, quando conservavit pueros illæfos in camino, remanente virtute comburendi in igne, & quando aqua Jordanis stetit remanente gravitate in ea. Modò sic, juxta doctrinam D. Thomæ Deus fecit violentiam igni, sive quod idem est, egit contra ignis naturam, & exigentiam in camino; fecitque pariter contra naturam aquæ in fluvio Jordane: atqui, si creatura non solum haberent capacitem obediencialem ad obediendum Deo contra suam propensionem, sed etiam exigentiam, Deus in illis casibus non fecisset contra naturas ignis, & aquæ; ergo &c. Conf. Dona superna sunt supra conditionem naturæ, ideoque illius connexionem excedunt, ut constat à num. 58. de Beatitudine. Atqui, si potentia obediencialis esset exigentia, & connexio, dona supernaturalia non excederent conditionem, & connexionem naturæ; quandoquidem potentia obediencialis est connaturalis, & identificata cum ipsa natura; ergo &c.

SECTIO II.

Solvuntur opposita.

Obijc. 1. contra primam assertionem. Ut aliqua actio, quæ est simpliciter voluntaria, sit secundum quid involuntaria, nulla prorsus requiritur cognitio, aut perfecta, aut imperfecta; ergo voluntarium mixtum, quod datur in actionibus simpliciter voluntariis, neq; provenit ex perfectione, neque ex imperfectione cognitionis. Prob. ant. Ut actio, quæ est simpliciter naturalis, sit secundum quid violenta, non requiritur cognitio perfecta, aut imperfecta ad secundum, sive ad oppositum actum; ergo neque, ut actio liberè facta ex metu, quæ est simpliciter voluntaria, sit secundum quid involuntaria, requireretur cognitio aut perfecta, aut imperfecta ad secundum actum, neque requireretur secundus actus oppositus primo. Consequentia tener, quia metus est quædam violentia moralis, ideoque, qui allegant præcisè aliquid ex gravi metu, violentiam allegant. Probat. jam antecedens in motu progressivo animalis, ubi elevatio pedis est violenta illi corpori, in quantum gravi, & est simpliciter naturalis eidem ut viventi, quin ibi sit duplex actus, seu motus, sed tantum unus, quo animal movetur; ergo &c.

Resp. neg. ant. ad probat. C. ant. & neg. conf. & paritatem. Ratio est, quia violentum non respicit actum, sed potentiam, virtutem, aut inclinationem naturalem: nō enim est contra appetitum elicitem, sed contra appetitum innatum, qui stat in ipsa natura causæ appetentis: at vo-

Ccc

luq.